

Czas na zimowe cięcie...

Wydawać by się mogło, że zima to czas, w którym ogród nie wymaga żadnych zabiegów pielęgnacyjnych. Jednak to właśnie teraz przeprowadzamy pierwsze w tym roku cięcia drzew i krzewów.

Jeśli chcemy, żeby nasze drzewa i krzewy były zdrowe i obficie owocowały, musimy odpowiednio o nie zadbać. Jednym z najważniejszych prac w ogrodzie jest cięcie i formowanie gałęzi. Terminy cięcia drzew i krzewów owocowych oraz ozdobnych nie są takie same i uzależnione są od gatunku rośliny i jej wrażliwości na mrozy. Pogoda potrafi być nieprzewidywalna, więc planując prace ogrodnicze nie sugerujemy się wyłącznie kalendarzem, ale bacznie obserwujemy panujące warunki atmosferyczne. Czasami, mimo zalecanego terminu, cięcie musimy odłożyć w czasie, aby nie narazić roślin na infekcje i przemarznięcie. Pamiętajmy jednak, że zbyt późne cięcie osłabia roślinę i spowalnia jej rozwój.

Zimowe cięcie drzew i krzewów najlepiej rozpocząć na przedwiośniu (przełom lutego i marca), o ile mamy pewność, że minął już czas silnych mrozów), a następnie kontynuować je aż do kwietnia. Cięcie o tak wczesnej porze wykonujemy dlatego, że rośliny są w fazie zimowego uśpienia i po zabiegu nie będą „płakać” – soki w ich tkankach krążą wolno i nie

będą wyciekały z ran. Ponadto w okresie bezlistnym łatwiej ocenić stan roślin i wychwycić wszystkie mankamenty wymagające korekty.

Niezależnie od zalecanego terminu zabieg zawsze przeprowadzamy w suche, słoneczne, najlepiej bezwietrzne dni, kiedy temperatura jest wyższa od zera. Takie warunki pozytywnie wpływają na gojenie się ran i zmniejszają tym samym ryzyko infekcji drewna i kory.

Istnieje grupa drzew i krzewów, które do prawidłowego rozwoju potrzebują przycinania co roku, jak również rośliny, które w ogóle nie wymagają cięcia. Zanim więc przystąpimy do tego zabiegu ustalmy czy dana roślina tego potrzebuje.

Techniki cięcia

Cięcie decyduje o właściwym pokroju, rozwoju, kwitnieniu i zdrowiu roślin. Wpływa na regularność owocowania oraz poprawia jakość plonów. Pobudza rośliny do wytworzenia większej ilości pąków kwiatowych i młodych pędów, dzięki którym rośliny pięknie się rozkrzewią. Technika przycinania drzew i krzewów w dużej mierze zależy od wieku i gatunku drzewa. Istnieje kilka rodzajów cięć, w zależności od efektu przycinania, który chcemy uzyskać.

■ **Cięcie formujące** – pozwala nadać pożądaną kształt korony i prawidłowe rozłożenie gałęzi. Przeprowadzamy je na młodych drzewach i w pierwszych trzech latach po posadzeniu. Pomaga utrzymać dominującą rolę pnia (przewodnika) w stosunku do pozostałych pędów tworzących koronę. Usuwamy cienkie pędy i gałęzie rosnące pod kątem ostrym do przewodnika i te rosnące do niego równolegle. Pozwoli to zapobiec rozłamywaniu się drzewa. W krzewach owocowych i ozdobnych cięcie formujące obejmuje usunięcie wierzchołków pędów, ich odrostów i gałązek ograniczających dostęp światła i zniekształcających wierzchołek. Dzięki temu krzewy pięknie się zagęszczają, szczególnie w niższych partiach.

■ **Cięcie korygujące** – polega na korekcie nieprawidłowo ukształtowanych koron starszych drzew i krzewów. Usuwa się gałęzie zbyt wybujałe, krzyżujące się, wrastające do wnętrza oraz te które w inny sposób deformują całość kształtu.

■ **Cięcie pielęgnacyjne** – polega na usunięciu suchych, uszkodzonych oraz chorych pędów i gałęzi.

■ Cięcie prześwietlające – polega na dostarczeniu większej ilości światła do środka korony poprzez usunięcie wszystkich zbędnych pędów, które za bardzo zagęszczają koronę. Ponadto cięcie to umożliwi swobodny przepływ powietrza i ograniczy zaleganie wody. Wycinamy gałęzie krzyżujące się, rosnące do środka korony oraz te, które pokładają się na sobie. Cięcie nie powinno być zbyt drastyczne – nie więcej niż ok. 15% masy korony drzewa. Zbyt intensywne cięcie może doprowadzić do jego obumarcia rośliny. Młodsze drzewa (5-6 lat) prześwietlamy w sposób umiarkowany, gdyż mają mniejszą koronę. W przypadku starszych okazów cięcie musi być silniejsze.

■ Cięcie sanitarne – polega na usunięciu pędów porażonych, uszkodzonych, nadłamanych, odartych z kory, zniekształconych i krzyżujących się, które pod wpływem wiatru ocierają się o siebie, powodując uszkodzenia kory. Zmniejsza to ryzyko pojawienia się zakażeń i rozwoju chorób osłabiających roślinę. Cięcie sanitarne wykonuje się zarówno w przypadku drzew młodych jak i tych wiekowych.

■ Cięcie odmładzające – przeprowadzane jest w przypadku starych, przerośniętych i zaniedbanych drzew i krzewów, nieprzycinanych przez dłuższy czas. Zabieg ten najlepiej rozłożyć na dwa lata. Pierwszego roku usuwamy połowę starych pędów krzewu, a kolejnej zimy pozostałe. Przycinamy je na wysokości ok. 20 cm nad ziemią. W przypadku drzew silnie skracamy przewodnik oraz konary i gałęzie, czego efektem będą licznie wyrastające wilki, które wiosną w większości należy usunąć. Cięcie odmładzające można stosować raz na kilka lat. Przyczynia się do wyrastania młodych, silnych i obficie kwitnących pędów.

■ Cięcie odnawiające – ma na celu pobudzenie drzew do owocowania. Wykonywane jest zamiast cięcia prześwietlającego. Polega na tym, że na drzewie pozostawiamy tylko młode gałęzie. Częścią stałą jest pień i przewodnik. Natomiast nadmiar pędów młodych oraz pędy starsze niż 3 lata usuwamy blisko przewodnika. Ta metoda wpływa pozytywnie na równomierność owocowania i jakość zbiorów.

Mimo że różne gatunki roślin wymagają nieco innego sposobu cięcia, to jednak w każdym przypadku usuwamy pędy chore, suche i uszkodzone, wycinamy pędy krzyżujące się, rosnące do środka korony oraz te wyrastające pionowo z grubych konarów. Jeśli nie mamy pewności czy dana gałązka jest żywa, możemy lekko naciąć jej skórkę. Jeśli tkanka pod spodem ma kolor zielony – mamy do czynienia ze zdrową, żywą gałązką. Natomiast jeśli jest brązowa śmiało możemy przystąpić do cięcia.

Po cięciu świeże rany oczyszczamy i zabezpieczamy specjalną maścią ogrodniczą lub smarujemy farbą emulsyjną z dodatkiem środka grzybobójczego. Przyspieszy to zabliznienie ran, ochroni przed nadmiernym wysychaniem drewna, a przede wszystkim przed wnikaniem chorób.

Cięcie młodych drzewek

Młode drzewka wymagają odmiennego cięcia niż starsze. Aby nie zahamować ich rozwoju cięcie ograniczamy tylko do formowania korony i usuwania martwych, uszkodzonych oraz rosnących do środka pędów. Pierwsze cięcie przeprowadzamy tuż po posadzeniu. Drzewka z jednym pędem głównym, które nie mają rozgałęzienia, tniemy na wysokość ok. 80 cm.

Jeśli roślina jest rozgałęziona, usuwamy pędy boczne, które rosną poniżej 50 cm nad ziemią. Pozostałe pędy boczne skracamy o ok. 1/3 długości. U krzewów z gołym korzeniem pędy skracamy do wysokości ok. 25 cm lub nad 1/3 dobrze rozwiniętym pąkiem. Takie cięcie pozwoli dobrze ukorzenić się roślinie i przyczyni się do jej rozkrzewiania.

Stare drzewa

Stare drzewa wymagają silnego cięcia. Ich przycinanie może zmniejszyć ilość owoców, ale korzystnie wpłynie na ich jakość i dorodność. Brak przycinania może powodować owocowanie przemienne – co drugi rok. Cięcie starszych drzew dzielimy je na dwa etapy.

❶ **Cięcie grubych konarów** –tniemy je na tzw. obrączkę, czyli w odległości kilkunastu centymetrów od pnia, tuż za miejscem przynasadowego zgrubienia. Mamy wtedy pewność, że nie uszkodzimy kory i nie naruszymy tkanek. Cięcie zbyt daleko przyczynia się do powstania zamierających kikutów. Cięcie grubych gałęzi zaczynamy od dołu, nigdy od góry. Cięcie od góry prowadzi do łamania się gałęzi pod własnym ciężarem i zdercia dużego płata kory. Aby zapobiec takiej sytuacji konar odcinamy etapami – najpierw do połowy od dołu, a później od góry, na końcu wyrównując miejsce cięcia.

❷ **Cięcie drobniejszych gałęzi** – po wycięciu konarów przystępujemy do cięcia cieńszych gałęzi i młodych pędów. Pędy skracamy skośnie tuż za zdrowym pąkiem (oczkiem), pod kątem 45 stopni. Nowe gałęzie będą wyrastać w takim kierunku, w jakim jest zwrócone ostatnie pozostawione oczko.,dlatego pąk musi znajdować się po zewnętrznej stronie gałęzi.

Najczęstsze błędy

Cięcie wymaga od nas cierpliwości i przemyślenia, ponieważ źle przeprowadzone może wpłynąć na gorsze funkcjonowanie rośliny. Podczas przycinania drzew łatwo popełnić wiele błędów. Najczęstsze z nich to:

- ✓ zbyt mocne, jednorazowe cięcie, prowadzące do choroby rośliny i wytworzenia zbyt wielu „wilków”, które nie zawiążą pąków, a jedynie zacienią owoce,
- ✓ pozostawienie kilku przewodników u gatunków, które powinny mieć tylko jeden, np. jabłoń, grusza,
- ✓ używanie niedostatecznie ostrych i niezdezynfekowanych narzędzi,
- ✓ pozostawienie pędów wyrastających na całej długości pnia, z których może wyrosnąć dodatkowy przewodnik obciążający roślinę,

- ✓ brak odpowiedniego zabezpieczenia ran po cięciu,
- ✓ pośpiech, brak znajomości terminów i technik cięć.

Narzędzia

Prawidłowe cięcie ma duży wpływ na szybkość gojenia się rany i zmniejszenie ryzyka infekcji. Powierzchnia wszystkich cięć powinna być lekko ukośna i jak najbardziej gładka. Dlatego kluczową sprawą jest używanie odpowiednich narzędzi ogrodniczych. W przypadku przycinania młodych pędów i cienkich gałązek (o grubości do 2,5 cm) świetnie sprawdzą się sekatory ręczne. Przy nieco grubszych i starszych gałęziach (do 5 cm) używamy sekatorów dwuręcznych, inaczej nazywanych nożycami do gałęzi. Do cięcia grubych, masywnych konarów musimy wybrać piłę ogrodniczą. Dobrym rozwiązaniem są piły ogrodnicze z ostrzem wygiętym w tzw. lisi ogon, pozwalające na lepsze rozłożenie sił i bardziej precyzyjne cięcie.

Podczas cięcia zarówno grzyby, jak i bakterie mogą być przenoszone na ostrzach z drzew chorych na zdrowe rośliny. Bardzo ważne jest zatem, aby narzędzia były dezynfekowane przed i w trakcie przycinania. Do odkażenia narzędzi możemy użyć denaturatu. Narzędzia muszą być dobrze naostrzone.

KAROLINA KIEWLICZ, ZODR w Barzkowicach

„Zachodniopomorski Magazyn Rolniczy” nr 187/luty 2024

Fot. pixabay.com